

Zeptali jsme se za vás...

primáře Infekčního oddělení MUDr. Aleše Chrdleho

Téma: Kvůli onemocnění covid-19 jsou hospitalizováni i lidé s ukončeným očkováním. Proč by se tedy měla veřejnost nechat očkovat? Je očkování přínosné i pro ty, kdo již mají protilátky?

S nárůstem počtu hospitalizovaných nás začíná více a více zajímat, proč jsou mezi nemocnými i plně očkováni. Pocit nejistoty to přináší těm, kdo se očkovat nechali, ale především těm, kdo se pro vakcinaci teprve rozhodují. Mohl byste nám objasnit, proč očkování nechrání stoprocentně?

Žádné očkování nemá účinnost 100 %. Účinnost nad 90 % se u vakcín považuje za velký úspěch. Je to i díky tomu, že se do vakcíny dává nejmenší účinné množství očkovací látky kvůli omezení rozsahu nežádoucích účinků. Je to zkrátka kompromis mezi účinkem a snesitelností pro pacienta. Vyšší účinek může být provázen větším počtem závažných nežádoucích reakcí. Takže pokud onemocní každý desátý očkovaný, je to stále velmi dobrý výsledek. Mezi očkovanými pacienty jsme na našem oddělení viděli spíše středně těžké průběhy, a to i u pacientů s vysokým rizikem těžkého průběhu nemoci, kteří by bez očkování byli na jednotce intenzivní péče v ohrožení života.

Dochází také k hospitalizaci očkovaných osob, které již covid-19 prodělaly? Pokud ano, jak to lze vysvětlit?

Vlastně si nevybavuji pacienta, který by prodělal covid, byl očkovaný a skončil opět v naší nemocnici. Nepochybuji, že takoví pacienti jsou, ale je to zlomek procenta oproti těm ostatním. Vztah mezi virem a hostitelem, tedy člověkem, a jeho imunitním systémem je velice rozmanitý. Může docházet i k těm nejméně pravděpodobným kombinacím. Jak říkáme, někteří pacienti nestonají podle našich učebnic. Ale jedná se o výjimečné situace. Naprostou většinu hospitalizovaných, hlavně těch s těžkým průběhem onemocnění, tvoří neočkovaní.

Proč se tedy doporučuje, aby se ti, kteří onemocnění covid-19 prodělali, nechali naočkovat?

Imunita proti všem koronaviřům je dočasná, trvá nejdéle jeden rok a u nového koronaviru SARS-CoV-2 tomu není jinak. Imunitní systém má paměťovou schopnost a ta paměť se

prim. MUDr. Aleš Chrdle s medailí Za zásluhy / Foto: Petr Zikmund

opakovanou stimulací zesiluje. Samotné onemocnění, především jeho lehká forma, nemusí v imunitním systému zanechat dostatečně silnou vzpomínku. Očkování imunitnímu systému pomůže procvičit si

aktivaci různých typů bílých krvinek a tvorbu určitých protilátek po setkání s antigenem koronaviru. Je to něco jako vojenské cvičení. Kolik dalších přeočkování budeme potřebovat do budoucna a jak často, to se také dozvíme

až časem.

Je důvod k nějakým obavám z očkování pro ty, kdo již mají protilátky?

Obavy mít můžeme, pro strach však není důvod. Já jsem před očkováním měl protilátek tolik, že jsem byl opakovaně na transfúzní stanici darovat rekonvalescentní plazmu.

Po očkování mě jenom bolelo rameno a cítil jsem se chvíli unavený. Někteří lidé ale měli výraznější reakce, horečku a další příznaky covidu-19 – vakcína vlastně v těle způsobila „pseudocovid“. Ve většině případů příznaky odezněly do dvou dnů, tedy násobně rychleji, než kdybychom chytli skutečný covid-19. K závažným nežádoucím účinkům dochází jen u malého zlomku očkovaných. Jsou to ale většinou stejní lidé, kteří by měli náročný i průběh onemocnění. Ve vakcíně je přesně definované množství antigenu, který se za krátkou dobu vstřebá, zatímco při nemoci je imunitní systém zaplaven neurčeným množstvím antigenů po dobu nejméně jednoho týdne.

Jaký je tedy rozdíl mezi protilátkami po proděláním nemoci a protilátkami po očkování?

Nejprve chci vysvětlit, že protilátky jsou jen jednou z mnoha částí imunitního systému a mluví se o nich hlavně kvůli tomu, že je umíme poměrně přesně a rychle změřit. Obecně při imunitní reakci dochází k tvorbě obrany proti antigenům. Antigeny jsou molekuly viru, které si náš imunitní systém pamatuje a proti kterým bojuje, například tvorbou protilátek, které ten antigen zalepí a připraví k likvidaci bílými krvinkami. Virus má celou řadu molekul, tedy řadu antigenů, proti kterým si vytvoříme protilátky. Očkovací látka má vlastně pouze jeden antigen – nebo jeho otisk v nukleové kyselině, a to spike (hrotový) antigen, který zajišťuje průnik viru do našich buněk. Protilátky po očkování tedy působí proti jednomu velmi významnému antigenu. Protilátky po onemocnění působí proti celé řadě antigenů, více či méně důležitých.

Bylo by snazší provádět testy protilátek? A proč?

Vyšetření protilátek je sice snadné a rychlé, teoreticky by bylo fajn, kdybychom si nechali vyšetřit krev, zjistili, že jsme dobře chráněni, a mohli být v klidu. Ale jak jsem řekl, protilátky jsou jenom jednou z částí imunitního systému. Navíc zatím nikdo nezjistil, jaká hladina protilátek skutečně před onemocněním

Autor fotky průkazky: archiv respondenta

chrání. Testovací soupravy měří různé typy protilátek, nejen ty proti jednomu antigenu, který je ve vakcínách. Hospitalizovali jsme již několik lidí, kteří měli protilátek na rozdávání. Dokážu si představit, že by výsledek mohl určit takové množství protilátek jako dostačující pro 50 % pacientů, jiná, třeba vyšší hladina by byla spojena s ochranou 80 % pacientů. To je ale velmi nepraktický systém, a především to není průkaz bezinfekčnosti. Takže můžeme hladinou protilátek ohromovat při společenské konverzaci, ale není to spolehlivý důvod očkovat se, či neočkovat. Pro ilustraci mohu uvést, že jsem měl velké množství protilátek po proděláném onemocnění, kdy jsem daroval krevní plazmu. Přesto jsem se nechal očkovat, poté jsem měl ještě více protilátek a nyní jsem absolvoval i třetí dávku. Protilátky na mé rozhodování neměly žádný vliv.

Jsou všichni hospitalizovaní indikováni k hospitalizaci, nebo hraje velký faktor i psychika? A proč někteří přijíždějí do nemocnic moc pozdě? Máte nějaká doporučení, co sledovat a jak nejlépe zabránit těžkému průběhu onemocnění?

Hlavní důvod pro hospitalizaci je nedostatečné prokysličení krve při zápalu plic. Druhou, méně častou příčinou je dehydratace a celková zchvácenost – neschopnost sebeobsluhy. Třetí příčinou je zhoršení chronického onemocnění. S ohledem na lůžkovou kapacitu se snažíme

přijímat pouze ty pacienty, kteří by doma byli ohroženi na životě a zdraví. Také se snažíme pacienty co nejdříve propouštět. Co se týče doporučení, s kolegy jsme připravili návod na domácí léčbu, je ke stažení na webu nemocnice. Jsou to základní rady, takový domácí lékař pro dobu covidovou.

<https://www.infekce.cz/DPCovid21/DP4-covid-rady-pacientum-09-21.pdf>

A na závěr, jaká je nejlepší prevence tohoto onemocnění?

To je úplně jednoduché a bohužel se to za poslední rok nezměnilo – očkování je jasné, nic lepšího zatím nemáme. A k tomu pečlivě mytí rukou, nošení roušek/respirátorů, dodržování rozestupů, to jsou ta 3R. Někdo doplňuje ještě čtvrté R pro rozum,

ale ten občas zůstává stát, tak to nechám těm, kteří se rozumem tolik ohánějí. Já spíše považuji za důležité jiné čtvrté R – respekt. Covid-19 je nejen virová, ale i společenská nemoc a bez projevu úcty a respektu k sobě navzájem nás zadusí i bez zápalu plic.

Ing. Jana Duco, MBA

Oddělení vnitřních a vnějších vztahů